

Risk management in project financing in the banking sector

Olimboyeva Ozodakhon Obidjon qizi

Banking and Finance Academy of the Republic of Uzbekistan

Abstract

This thesis is devoted to the issues of risk management in project financing within the banking sector of Uzbekistan. The study examines the main types of risks inherent in project financing, including credit, foreign exchange, operational, political-regulatory, and environmental risks, as well as international standards for their management and the experiences of Turkey and Kazakhstan. The current state of the banking sector in Uzbekistan is analyzed, and weaknesses in existing risk management mechanisms are identified. As a result of the research, a three-stage risk management model adapted to local conditions and a set of practical recommendations have been developed.

Keywords

project financing, risk management, banking sector, credit risk, foreign exchange risk, Equator Principles, Basel, public-private partnership (PPP), risk allocation.

Bank sektorida loyiha moliyalashtirishda risklarni boshqarish

Olimboyeva Ozodakhon Obidjon qizi

O'zbekiston Respublikasi Bank-Moliya akademiyasi

olimboyevaozodakhon@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezis O'zbekiston bank sektorida loyiha moliyalashtirishdagi risklarni boshqarish masalalariga bag'ishlangan. Ishda loyiha moliyalashtirishga xos asosiy risk turlari (kredit, valyuta, operatsion, siyosiy-regulyator hamda ekologik risklar), ularni boshqarishning xalqaro standartlari va Turkiya hamda Qozog'iston tajribasi o'rganilgan. O'zbekiston bank sektoridagi joriy holat tahlil qilinib, risklarni boshqarish mexanizmlaridagi zaifliklar aniqlangan. Tadqiqot natijasida mahalliy sharoitga moslashtirilgan uch bosqichli risklarni boshqarish modeli va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit soʻzlar: *loyiha moliyalashtirish, risklarni boshqarish, bank sektori, kredit riski, valyuta riski, Equator Principles, Basel, davlat-xususiy sheriklik (PPP), risklarni taqsimlash.*

1. Kirish

Zamonaviy iqtisodiyotda loyiha moliyalashtirish yirik infratuzilma va energetika loyihalarini amalga oshirishning samarali usullaridan biridir. Oʻzbekiston bank sektorida bu mexanizm rivojlanayotgan boʻlsa-da, undagi risklarni boshqarish dolzarb muammo boʻlib qolmoqda: banklar xalqaro standartlarga toʻliq mos kelmaydigan mexanizmlardan foydalanmoqda, bu esa loyihalar samaradorligini pasaytirib, moliyaviy yoʻqotish xavfini oshiradi.

Tadqiqotning maqsadi — Oʻzbekiston bank sektorida loyiha moliyalashtirishdagi risklarni boshqarish mexanizmlarini tahlil qilish va ularni takomillashtirish boʻyicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. **Amaliy ahamiyati** esa banklarning risk darajasini pasaytirish, investitsiya loyihalarini koʻpaytirish va “Oʻzbekiston-2030” strategiyasini moliyaviy jihatdan qoʻllab-quvvatlashga xizmat qiladi.

2. Nazariy asoslar va xalqaro tajriba

Loyiha moliyalashtirishda risklar boshqa moliyalashtirish turlariga qaraganda murakkabroq boʻladi, chunki loyiha oʻzining kelajakdagi daromadlari hisobiga qarzni qaytarishi kerak (Gatti, 2023; Sultonmurodov, 2024). Asosiy risk turlari quyidagilardan iborat:

- **Kredit riski** — loyiha daromadlari kutilganidan past boʻlib, qarz qaytarilmasligi xavfi;
- **Valyuta riski** — xorijiy valyutada moliyalashtirilganda milliy valyuta kursining oʻzgarishi;
- **Siyosiy va regulyator riski** — qonunchilik oʻzgarishi yoki davlat siyosatidagi keskin burilishlar;

- **Operatsion riski** — loyihani amalga oshirish jarayonidagi texnik va boshqaruv muammolari;
- **Ekologik va ijtimoiy risklar** — atrof-muhitga ta'sir va mahalliy aholi bilan bog'liq masalalar.

Xalqaro amaliyotda risklarni boshqarishning asosiy standartlari **Equator Principles** (EP) va **Basel III/IV** talablari hisoblanadi. Equator Principles loyihalarni moliyalashtirishdan oldin ekologik va ijtimoiy ekspertiza o'tkazishni talab qiluvchi global me'yor bo'lsa, Basel standartlari banklarning kapital yetarliligi va risklarni baholash tizimini kuchaytirishga qaratilgan (Yescombe, 2013).

Xorijiy tajriba. Turkiya loyiha moliyalashtirish va risklarni boshqarishda yetakchi mamlakatlardan biri: sog'liqni saqlashdagi "City Hospitals" PPP loyihalarida qurilish riski xususiy sektorga, talab riskining bir qismi davlatga taqsimlangani natijasida ko'plab loyihalar muvaffaqiyatli yakunlandi (Asian Development Bank, 2025).

Qozog'iston tajribasi O'zbekistonga yaqin: mamlakatda 1200 dan ortiq PPP loyihasi amalga oshirilib, risklarni boshqarishda mustaqil ekspertiza va xalqaro moliya institutlari (Jahon banki, ADB) ishtiroki keng qo'llaniladi (Asian Development Bank, 2025). Bu tajribalar muvaffaqiyatning asosiy kaliti risklarni to'g'ri taqsimlash va shaffof mexanizmlar ekanini ko'rsatadi.

3. O'zbekiston bank sektoridagi holat va risklarni boshqarish tahlili

O'zbekiston bank sektorida loyiha moliyalashtirish so'nggi yillarda rivojlanayotgan bo'lsa-da, uning hajmi hali ham cheklangan. 2025-yil oxiriga ko'ra, banklarning umumiy kredit portfeli 520 trillion so'mdan oshgan bo'lsa, loyiha moliyalashtirish va PPP loyihalariga yo'naltirilgan mablag'lar ulushi atigi **8–11%** ni tashkil etdi (O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, 2025; World Bank, 2025). Eng faol banklar — SQB, Milliy bank va Asaka Bank bo'lib, ular asosan energetika sohasidagi loyihalarni (quyosh elektr stansiyalari) moliyalashtirmoqda. Masalan, Masdar

kompaniyasi bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan Guzar quyosh stansiyasi loyihasi muvaffaqiyatli misollardan biri hisoblanadi (Gatti, 2023).

Biroq loyiha moliyalashtirishdagi asosiy risklar — valyuta, kredit va operatsion risklar, shuningdek yashil loyihalardagi ekologik va siyosiy-regulyator risklar — hali ham yuqori darajada qolmoqda.

Hozirgi vaqtda banklarda risklarni boshqarish mexanizmlari mavjud bo'lsa-da, ular yetarli emas. Ko'pincha oddiy kredit riskini baholash usullari qo'llaniladi, loyiha moliyalashtirishga xos bo'lgan chuqur **sensitivity analysis** va risklarni taqsimlash (risk allocation) mexanizmlari zaif. Natijada, ba'zi loyihalarda moliyaviy yo'qotish xavfi yuqori bo'lib qolmoqda.

1-rasm. Loyiha moliyalashtirish risklarining ta'sir darajasi (1–5 ball, muallif tahlili asosida).

Qisqa SWOT-tahlil:

- **Kuchli tomonlari:** Davlatning kuchli qo'llab-quvvatlashi, xalqaro moliya institutlari (ADB, IFC) bilan hamkorlik.
- **Zaif tomonlari:** Malakali kadrlar yetishmasligi, uzun muddatli resurslar kamligi, risk modellari eskirgan.
- **Imkoniyatlar:** Yashil loyihalar va raqamli risk monitoring tizimlarini joriy etish.

- **Tahdidlar:** Valyuta kursining keskin o'zgarishi va geosiyosiy xatarlar.

4. Takliflar va amaliy mexanizmlar

O'zbekiston sharoitida loyiha moliyalashtirishdagi risklarni boshqarishni takomillashtirish uchun quyidagi modelni taklif etish mumkin: **Uch bosqichli risk boshqarish tizimi** (Identification → Assessment → Mitigation & Monitoring). Bu model xalqaro standartlar (Equator Principles va Basel IV) asosida ishlab chiqilgan, ammo mahalliy sharoitlarga moslashtirilgan.

Amaliy takliflar:

1. Har bir yirik bankda **Loyiha moliyalashtirish va risklarni boshqarish bo'limi** tashkil etish va xalqaro mutaxassislar jalb qilish.
2. Loyihalarni moliyalashtirishdan oldin majburiy **mustaqil texnik-iqtisodiy ekspertiza** (feasibility study) va sensitivity analysis o'tkazishni qonunchilik darajasida talab qilish.
3. Yashil loyihalar uchun alohida **ekologik risk baholash metodologiyasini** joriy etish va imtiyozli rezerv talablarini qo'llash.
4. Raqamli platforma orqali loyihalarning real vaqt rejimida monitoringini yo'lga qo'yish.

Xulosa

Ushbu tadqiqot O'zbekiston bank sektorida loyiha moliyalashtirishdagi risklarni boshqarish holatini tahlil qildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, loyiha moliyalashtirish hajmi o'sib borayotgan bo'lsa-da, risklarni boshqarish mexanizmlari hali yetarli darajada takomillashtirilmagan. Ayniqsa, valyuta va ekologik risklar yuqori darajada qolmoqda, banklarda mavjud risk baholash usullari esa loyiha moliyalashtirishning o'ziga xos xususiyatlarini to'liq hisobga olmaydi. Shu bilan birga, Turkiya va Qozog'iston tajribasi O'zbekiston sharoitida muvaffaqiyatli qo'llash imkoniyatiga ega ekanligini namoyish etdi.

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-6, 2026**

Tadqiqotning **amaliy ahamiyati** shundaki, taklif etilgan uch bosqichli risklarni boshqarish modeli banklarning loyiha moliyalashtirishdagi ishonchini oshiradi, moliyaviy yo‘qotish xavfini kamaytiradi va mamlakatga qo‘shimcha investitsiyalarni jalb qilishga yordam beradi.

Adabiyotlar ro‘yxati

1. Gatti, S. (2023). *Project Finance in Theory and Practice* (4th ed.).
2. Yescombe, E. R. (2013). *Principles of Project Finance*.
3. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2025). *Moliyaviy barqarorlik sharhi*.
4. Asian Development Bank. (2025). *Public–Private Partnership Monitor: Uzbekistan*.
5. World Bank. (2025). *Uzbekistan Financial Sector Assessment*.
6. Sultonmurodov, B. (2024). Loyiha moliyalashtirishdagi risklarni boshqarish. *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*, 4(2), 88–97.
7. O‘zbekiston Respublikasi Qonuni. (2019). *Davlat-xususiy sheriklik to‘g‘risida*.
8. Fitch Ratings. (2025). *Uzbekistan Banking Sector Outlook 2025* (Special Report). Fitch Ratings.

